

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс придобиване на академична длъжност „ДОЦЕНТ“, обявен в ДВ., бр. 57/14.07.2017 г.

Рецензент: проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев

Кандидат: гл. ас. д-р Владимир Емилов Ценков

I. Кратки биографични данни за кандидата

Владимир Емилов Ценков е роден на 09.12.1976 в г. Видин. Гл. ас. Владимир Ценков завършва висшето си образование в ЮЗУ „Неофит Рилски“- Благоевград. В частност, през периода 1997-2001 г. той е бакалавър, специалност финанси, която завършва успешно, а в течение на годините 2002-2004 е магистър, също специалност финанси. От 24.03.2004 г. до 23.09.2008 г. е докторант, също в ЮЗУ, катедра „Финанси и отчетност“, специалност 05.02.05. „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“. След успешната защита на докторската степен е назначен последователно за гост-преподавател, асистент и главен асистент в катедра „Финанси и отчетност“ към Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Главен асистент Владимир Ценков чете лекции по дисциплините Основи на застраховането, Застраховане, Международно застраховане, Финансов мениджмънт, Пазар на дериватни ценни книжа, Финансови инвестиции, Управление на риска и Глобална икономика.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

За участие в конкурс за заемане на академична длъжност “Доцент” по професионално направление 3.8. Икономика/Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Пазарна ефективност на капиталовите пазари от Централна и Източна Европа) главен асистент Владимир Ценков представя две монографии- “Пазарна ефективност на капиталовите пазари от централна и източна Европа” и “Застрахователни отношения”, пет статии /в съавторство/, две студии, както и десет доклада на международни и национални научни форуми. Всички публикации могат да се разглеждат като отговарящи на темата на конкурса в широкия смисъл на разбирането за пазарна ефективност на капиталовите пазари.

Научните приноси на автора са развити особено убедително в монографичните публикации на автора.

Монографичният труд „Пазарна ефективност на капиталовите пазари от централна и източна Европа”, резултат от изследванията на гл. ас. д-р Владимир Ценков, представлява сериозен и оригинален принос към научните търсения в областта на хипотезата за ефективните пазари /ХЕП/. Както е известно, ХЕП е един от фундаментите на съвременната икономическа наука и важен компонент на неокласическата парадигма.

В частност, икономическата ефективност на капиталовите пазари на страните от централна и източна Европа е от особен интерес, тъй като, тези пазари, като част от възникващите финансови пазари, би следвало да се характеризират с все още недостатъчно стабилни и ефективни механизми и като резултат би следвало да очакваме нарушения на ХЕП, тъй като ХЕП, в различните си форми, предполага пълно усвояване на наличната информация..

Монографията е структурирана в пет глави, предговор, заключение, библиография и приложения. Използваната литература включва 119 заглавия на български и английски език.

Глава първа носи заглавието „Пазарна ефективност и нейните индикатори“. Тя се занимава с преглед на формулировките на понятието пазарна ефективност и неговите теоретични предпоставки. Разгледани са и основните насоки, в които се наблюдава нарушаване на ХЕП.

Глава втора, озаглавена „Пазарна ефективност на българския капиталов пазар, детерминирана от глобалната криза от 2008 г. контекста на взаимовръзките с DJIA и DAX“, представлява особен интерес за българската икономическа мисъл. Основната идея тук се свежда до това, че въздействието на чуждестранните пазарни индекси върху българския СОФИКС само по себе си представлява нарушения на ХЕП, тъй като, ако българският пазар беше информационно ефективен, той вече би инкорпорира информацията от глобалната икономика.

Следователно, познаването на информацията за движението на котировките в САЩ и Германия, позволява системно реализиране на печалби на българския пазар. Важно значение има изводът на автора, че „отразяването на DJIA в модела за възвръщаемостта от SOFIX, през кризисния период, характеризира се с отрицателен тренд на развитие и на двата индекса, показва че 47,28% от променливостта на българския индекс може да се обясни с влиянието от щатския. В течение на предкризисния период (положителен тренд), влиянието върху променливостта на SOFIX от страна на възвръщаемостта от DJIA не предизвиква значима като размер реакция“. Тази информационна асиметрия е важна за прогнозирането на българския капиталов пазар.

Трета глава е озаглавена „Кризисни въздействия между развити и развиващи се капиталови пазари- по примера на държави от централна и източна Европа“. В тази глава може да се намери интересна информация за въздействието на основните германски и американски борсови индекси върху капиталовите пазари на повечето страни от Централна и Източна Европа. Има сравнително ясно разграничаване между страните с ефективни и неефективни пазари, между страните, при които въздействието на щатския индекс е по-силно от това на американския, както и разделяне на страни, при които глобалната финансова криза води до повишаване на ефективността и такива, при които кризата води до влошаване на основните информационни параметри на финансовите пазари.

Глава четвърта е посветена на следкризисното възстановяване на финансовите пазари на държавите от Централна и Източна Европа, а пета глава се занимава с обобщаване на проблематиката, свързана с ефективността на капиталовите пазари на източно и южно европейските страни. В тази глава е направен интересен опит за теоретично осмисляне на връзките между котировките на капиталовите пазари и такива показатели, като бизнес доверие и потребителско доверие.

Резултатите са интерпретирани през призмата на теорията на реалните бизнес цикли, кейнсианската теория и вижданията на Милтон Фридман за перманентния доход.

Рецензираната разработка не е лишена от отделни недостатъци. Например, освен ХЕП, би могла да се разгледа и връзката със стандартната теория на ценообразуването на капиталовите активи.

По отношение на бъдещите планове на автора, може да се препоръча също така разширяване на изследването като въздействието на водещите пазарни индекси се разгледа в контекста на закона за единствената цена и се отчете влиянието на колебанията на валутните курсове.

Учебно-монографичният труд „Застрахователни отношения”, също плод на усилията на гл. ас. д-р Владимир Ценков, запълва сериозна празнина в българската икономическа литература, предвид изключителната теоретична, емпирична и обществена значимост на проблема със застрахователната дейност на българския пазар на финансови услуги. През последните години, и особено след глобалната финансова криза, се открие важността на застрахователния сектор както от гледна точка на стабилността на банково-финансовата система като цяло, така и на устойчивото развитие на реалната икономика.

Рецензираната монография представлява сериозен опит за анализ и систематизиране на проблемите застрахователния сектор в контекста на неговия генезис, развитие, вътрешна структура, връзката с финансовия риск и финансовите иновации.

Монографията е структурирана в две глави и десет раздела, плюс библиография, включваща 18 заглавия на български, 40 на английски език и три интернет източника.

Глава първа носи заглавието „Застраховането като икономическа категория“. Тя включва няколко раздела- Историческо развитие, Същност и фундаментални характеристики на застрахователните отношения, Застрахователна калкулация и Форми на осъществяване на застрахователната защита.

От гледна точка на състоянието на българската научна мисъл в областта на застрахователната дейност, особен интерес представлява разделът, посветен на историческото развитие на застрахователната дейност. Последната е проследена както в хронологичен план, така и по видове застрахователни дейности- морско застраховане, имуществено и живото застраховане. Отразен е генезиса на съвременните дигитални форми на застраховане. Проследена е също ролята на държавата, църквата, формите на собственост и др.

В първа глава са разгледани и фундаменталните въпроси, свързани със същността на финансовия риск и неговата връзка със застраховането, проблемите, породени от застраховаемостта на риска, изравняването на риска, риска на застрахователя, функциите на застраховането и др.

Глава първа включва още два раздела- Застрахователна калкулация и Форми на осъществяване на застрахователна защита. Тези въпроси са особено важни от гледна точка на подготовката на студентите и създаването на умения и компетентности в областта на застрахователната дейност.

Глава втора се занимава с проблемите на участниците в застрахователния процес, основните видове дейности, извършвани в областта на застраховането, ролята на държавното регулиране и основните видове ценни книжа, свързани със застраховането.

Тази част на учебно-монографичния труд е особено ценна от гледна точка на запознаването на студентите и докторантите със спецификата на застрахователната дейност.

Подчертано иновативна е последната част на глава втора, разглеждаща ценните книжа, свързани със застрахователната дейност. Подробният анализ на катастрофическите облигациите, т.нар. сайджарс, катастрофическите пут опции, катастрофическите суапи и гаранциите (варанти) за загуби на индустрията, представляват принос в българската икономическа литература в областта на застраховането.

Освен това, разглеждания труд е богато илюстриран с графики и възможно най-нови данни за развитието на застрахователния пазар.

Учебно-монографичният труд „Застрахователни отношения“ представлява изключителен интерес за широк кръг читатели- студенти, научни работници, преподаватели, докторанти, финансисти.

По отношение на бъдещите планове на автора, може да се препоръча разширяване на изследването чрез включване на раздели, анализиращи въздействието на застраховането върху реалната икономика на микро и макро равнище.

От гледна точка на Указанията за научните журита, участващи в конкурсите, обявени от ЮЗУ „Неофит Рилски“, може да се отбележи, че кандидатът, като научна продукция и преподавателска дейност, предлага изследвания и дейности по всички 28 точки на отбелязаните Указанията и отговаря на всички изисквания на Югозападния университет за присъждане на академичната длъжност доцент. В тази връзка следва особено да се подчертае спечелването на първа награда на Академичния конкурс „Д-р Иванка Петкова“ за изследвания в областта на международните финансови пазари с научна разработка на тема „Кризисни въздействия между развити и развиващи се капиталови пазари – по примера на държави от Централна и Източна Европа“, присъдена от Института за икономическа политика – София, декември 2012 г.

III. *Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата.*

Гл. ас. д-р Владимир Ценков формулира осем основни приноса в своите теоретични и емпирични изследвания- първо, доказателства за нарушение на хипотезата за ефективните пазари, второ, отхвърляне на тезата за отсъствието на въздействие на развитите върху развиващите се пазари, трето, нарушаване на пазарната ефективност на българския капиталов пазар, четвърто, установяване на структурната нееднородност на пазарите на страните от Централна и Източна Европа, пето, открояване на въздействието на глобалната финансова криза върху информационната ефективност на възникващите финансови пазари в Югоизточна Европа, шесто, доказване на наличието на различни канали за въздействие на развитите капиталови пазари върху възникващите пазари в бившите социалистически страни, седмо, установено е отсъствието на подобряване на информационната ефективност на източноевропейските финансови пазари, вследствие на глобалната финансова криза и осмо, но не на последно място по значение, анализирана е и е интерпретирана в контекста на основните теоретични школи в съвременната икономическа наука на връзката между показателите потребителско и бизнес доверие и динамиката на капиталовите пазари.

Така формулираните приноси отговарят на действителните постижения на автора, като първият принос е развит в монография 1, статии 3, 4 и 5, студия 1 и доклади 2, 9 и 10, вторият принос съответно в монография 1, статии 3, 4 и 5, студии 1 и 2 и доклади 2, 9 и 10, третият принос- в монография 1 и студия 1, четвъртият принос- в монография 1 и студия 2, петият- в монография 1 и студии 1 и 2, шестият- също в монография 1 и студии 1 и 2, седмият- в монография 1, статия 3 и доклад 9 и най-сетне,

осмият в монография 1 и статия 4. Номерирането на източниците е според приложения от автора списък на публикациите.

Към така отбелязаните приноси може да се отпрати забележката, че последните биха могли да бъдат обобщени, като приноси, свързани с установяването на противоречия с ХЕП и специфични противоречия, отразяващи нееднородността на пазарите от ЦИЕ и отражението на глобалната финансова криза.

Може да се отбележи също, че авторът по същество има още един приносен момент- изясняване на връзката между финансовия риск, застраховането и финансовите пазари, анализирана в учебно-монографичния труд “Застрахователни отношения”. Този аспект от научните дирения на автора се нуждае обаче от допълнително задълбочаване и развитие.

Отбелязаните приноси включват тестване на важни научни хипотези, използването на разнообразни иконометрични техники, извеждането на нови факти и закономерности във функционирането на финансовите пазари на страните от Югоизточна Европа, ново класифициране на възникващите европейски финансови пазари, получаване и доказване на нови факти.

Приносите на автора имат голямо значение за подобряване на теоретичното осмисляне на начина на функциониране на възникващите финансови пазари в Югоизточна Европа, както и за прогнозиране и регулиране на тези пазари.

IV. Критични бележки и препоръки.

Някои критични бележки към автора вече бяха отбелязани. Като цяло изследванията на автора следва да бъдат интегрирани в теорията на малките страни с отворена икономика, като бъде отчетено влиянието на движението на капитали, валутните курсове, икономическата политика и финансовия надзор. Допълнително следва да се обърне внимание на политиката на интегриране на европейските финансови пазари. Следва да се анализира също така връзката между финансовите пазари и реалната икономика. Всичко това са задачи за бъдещите изследвания на автора.

V. Заключение

В заключение ще отбележим, че в своята цялост, представените от гл. ас. д-р Владимир Емилов Ценков трудове отговарят на всички критерии и изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което убедително препоръчваме на уважаемото научно жури да присъди на кандидата

академичната длъжност „доцент” по професионална направление 3.8
Икономика/Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Пазарна ефективност
на капиталовите пазари от Централна и Източна Европа).

Дата: 11.10.2017 г.

Рецензент:

Проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев